

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

РОЗВИТОК УВАЖНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Увага є фундаментальною пізнавальною функцією, без якої неможливе ефективне сприймання, запам'ятовування та засвоєння інформації. Для дітей дошкільного віку розвиток уважності є надзвичайно важливим, адже саме в цей період формуються основи навчальної діяльності, що стане базою для подальшої шкільної освіти. Розвинена увага допомагає дитині концентруватися, зосереджуватись на завданнях, доводити почате до кінця, а також запобігає імпульсивності та підвищує контроль над власною поведінкою.

Увага – це психічний процес, що забезпечує вибіркову спрямованість і зосередженість на певному об'єкті, діяльності чи явищі. Вона буває мимовільною, довільною та післядовільною. У дошкільному віці переважає мимовільна увага, яка виникає без свідомих зусиль і спричинена зовнішніми подразниками. Проте вже в старшому дошкільному віці починає формуватися довільна увага, коли дитина свідомо контролює свою зосередженість [1].

Згідно з науковими поглядами Л. Виготського, розвиток довільної уваги безпосередньо пов'язаний з мовленням і спільною діяльністю дорослого з дитиною. У процесі гри, навчальних вправ, побутової взаємодії дорослі допомагають дітям зосередитися, навчають регулювати свою поведінку й підтримувати увагу впродовж певного часу [1].

У дошкільному віці увага дітей характеризується нестійкістю, швидкою втомлюваністю та значною залежністю від зовнішніх подразників. Однак завдяки організації спеціальних ігрових і навчальних умов можливо значно покращити здатність дитини зосереджуватись, тримати увагу в межах завдання та перемикались між видами діяльності. Ключові характеристики уваги у дошкільнят: обсяг (кількість об'єктів, що утримуються одночасно в полі уваги); концентрація (ступінь зосередженості на одному об'єкті); стійкість (тривалість зосередженості); переключення (здатність перемикається з одного об'єкта на інший); розподіл (здатність одночасно стежити за кількома об'єктами) [2].

Розвиток уважності вимагає системної роботи педагогів і батьків. Основними методами формування та тренування уваги є: ігрові вправи (наприклад, гра "Знайди помилку", "Що змінилося?", "Чим схожі/відрізняються?", "Запам'ятай і повтори"); спеціальні дидактичні ігри, спрямовані на розвиток спостережливості, концентрації та стійкості уваги; художня діяльність (розфарбовування за зразком, аплікації), що

потребує зосередженості та послідовності дій; рухливі ігри з правилами (наприклад, "Сонце і дощ", "Море хвилюється раз"), які тренують переключення уваги; читання казок і обговорення деталей, що формує вміння утримувати увагу на змісті.

Важливо поступово ускладнювати завдання, дозувати навантаження, дотримуватись індивідуального підходу та позитивної мотивації; сприяти організації режиму дня, що дозволяє уникати перевтоми; створювати спокійне та структуроване середовище для діяльності дитини; проводити щоденні вправи на розвиток уваги тривалістю 10–15 хвилин; не перевантажувати дитину інформацією – важливо чергувати розумову діяльність із фізичною; заохочувати уважність у побуті (наприклад, просити дитину знайти певну річ або запам'ятати список справ).

Отже, розвиток уваги у дітей дошкільного віку є надзвичайно важливим аспектом загального психічного розвитку та підготовки до навчання. Успішне формування уважності сприяє покращенню результатів у навчальній діяльності, підвищенню самоорганізації та ефективності пізнавальних процесів. Систематичне використання ігрових методів, залучення дітей до різноманітних видів діяльності, що потребують зосередженості, а також співпраця дорослого з дитиною є запорукою успішного розвитку цієї якості.

Література:

- 1. Заїка Є.В., Митроченко О.Є., Жорник Є.В. Психологія уваги: теорії, методи дослідження та розвитку: навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 120 с.*
- 2. Ненашева А.Ю., Машовець М.А. Розвиток уваги дітей дошкільного віку в логіко-математичних іграх. Молодий вчений. 2018. № 10 (62). С. 86-89.*